

Viraston antamat lausunnot ajalla 16.10.2018 - 12.11.2018

225/11.01.00/2018, 105/10.00.01/2017, 213/10.02.03/2018, 197/08.00.00/2018,
210/11.00.00/2018, 139/03.00.00/2018, 200/00.04.00/2017

MH § 180

1) Maakuntajohtaja Pentti Malinen on 19.10.2018 antanut seuraavan sisältöisen lausunnon työ- ja elinkeinoministeriölle:

"Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi Kasvupalveluvirastosta ja kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä

1. Esitysluonnos laiksi Kasvupalveluvirastosta

Kommentit ja huomiot koskien kasvupalveluviraston toimialaa ja tehtäviä (1 - 2 §) sekä pykälien yksityiskohtaisia perusteluja

Kainuun liiton mielestä ehdotettu erillistä kasvupalveluvirastoa ei tarvita. Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kasvupalveluvirastosta tulee luopua. Mielestämme esitys ei tue vireillä olevaa maakuntauudistusta, jossa uudet maakunnat hoitavat itsehallinnollisesti uudistetun lain myötä alueiden aluekehittämis- sekä kasvupalvelutehtävät.

Kainuun liitto pitää asian valmisteluprosessia erikoisena. Kun työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti aluekehitys- ja kasvupalvelulakien uudistuksen uuden viraston perustaminen ei ollut millään tavalla esillä eikä sitä koskevia poliittisia linjauksia tiettävästi ole tehty. Vasta 181.2017 ministeriö esitti varauman maakuntien valtakunnallisten palvelukeskusten valmistelun johtoryhmälle. Se oli otsikoitu toimialasidonnaisten kasvupalvelujen ja -alustojen kehittämistä ja ylläpitoa koskevaksi. Tämän jälkeen ministeriö valmisteli ja ajoi ratkaisumallia, jossa kasvupalvelujen tietohallinto hoidettaisiin Vimana Oy:n tytäryhtiössä. Hanke oli valmisteltu liiketoimintasuunnitelmia myöten hyvin pitkälle kevääseen 2018 mennessä.

Kun ministeriön valmistelusta ja hallituksen esityksenä on tullut esillä aikaisemmasta valmistelusta täysin poikkeava esitys; esitys perustaa hallinnonalakohtainen virasto. On aiheellista kysyä, millä perusteilla aikaisempi, maakuntauudistukseen nojautunut valmistelu on hylätty. Mielestämme esityksen perustelut eivät tähän anna vastausta.

Kasvupalveluissa, niiden järjestämisessä ja seurannassa käytettäviä valtakunnallisia järjestelmiä ja alustoja koskevat tehtävät tulee antaa jo perustetun Vimana Oy:n tehtäväksi.

On mielestämme erittäin suuri vahinko, jos maakunta- ja sote-uudistuksen antamat aiempaa paremmat mahdollisuudet toimialat ylittävään kehittämiseen jätettäisiin käyttämättä. Kaikissa ratkaisuissa on tuettava asiakaslähtöistä, hallinnonalan rajat ylittävää ja monialaista kehittämistä. On siten tarkoituksenmukaista, että TEM:n hallinnonalan digipalvelut koo-

taan jo perustettuun Vimana Oy:hyn. Tietojärjestelmien yleinen käytön ohjaus maakuntien järjestäjätehtävissä toimiville ja palveluntuottajille on luontevinta liittää tietojärjestelmistä vastaavan Vimana Oy:n tehtäviin. Maakuntien on itse vastattava asiakkaiden ohjauksesta.

Tietojärjestelmän rajapinnat on oltava avoimia niin, että niihin on mahdollista luoda yhdyspinnat eri palveluntuottajien ja maakuntien erilaisiin palveluratkaisuihin sekä varmistettava integraatio sotepalveluihin. Samalla on tarpeen varmistaa, ettei luoda järjestelmä- ja järjestelmäntuottajamonopoleja.

Lakiehdotuksessa ei huomioida kasvupalveluiden kytkeytymistä maakunnan muihin palvelukokonaisuuksiin. Yhdenmukaisia ratkaisuja ja keskitettyjä menettelyjä yhden hallinnonalan näkökulmasta korostava kasvupalveluvirasto ei edistäisi palveluintegraatiota ja kustannustehokasta palvelujen järjestämistä erilaisissa maakunnissa. Lisäksi ei voida taata, että esim neuvontatyö- ja ohjaus ei ole tietoinen alueen ajantasaisista uudistuksista, investoinneista tai innovaatio ja tutkimusympäristöistä.

Virastolle suunnitellut maakuntien myöntämien eräiden tukien ja korvausten maksamiseen liittyvät tehtävät tulee antaa maakuntien tehtäväksi ilman siirtymäaikaa 1.1.2021.

Maakuntien itsehallintoon liittyy kiinteästi se, että maakunnalla on päätösvalta tehtäviensä järjestämisestä ja organisoinnista mukaan lukien erilaisten tukien maksatustehtävät. Tarkoituksenmukaisin vaihtoehto on, että maksatustehtävät annetaan maakuntien tehtäväksi ilman siirtymäaikaa. Maakunnat vastaavat 1.1.2021 alkaen uusista maksatuksista, aiemmin tehdyistä sitoumuksista ja maksuista huolehtii valtio.

Maakuntiin muodostuu merkittävää osaamista ja vahvoja synergiaetuja talous- ja henkilöstöhallinnosta ja maksatustehtävistä. Asiakaslähtöisyyden ja hallinnon ketteryuden kannalta on tärkeää, että maksatus ja takaisinperintä hoidetaan heti maakuntien toiminnan käynnistymisestä lähtien samassa organisaatiossa, joka on avustuksen myöntänyt. Maksatustehtävien suunnittelun kannalta olisi tärkeätä, että kasvupalveluvirastolle suunnitellut maksatustehtävät hoidetaan maakunnissa (lukuun ottamatta maakunnille ja kunnille maksettavia korvauksia kotoutumisen edistämiseksi valtion varoista).

Kasvupalveluiden valtakunnallisen koordinaation vastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Tätä tehtävää ei ole syytä siirtää perustettavaan virastoon, koska tällöin luodaan helposti päällekkäisiä rakenteita ja ristikkäistä ohjausta maakuntiin. Esitys on varoittava esimerkki siitä, mihin puutteellinen valtioneuvoston yhteinen koordinaatio voi johtaa.

Lakiluonnoksen 2 § 3 mom säännös siitä, että virasto hoitaisi muut sille erikseen säädetyt tehtävät sekä työ- ja elinkeinoministeriön sille määräämät tehtävät, on liian epämääräinen. Maakuntien huoli korostuu, kun alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lakiesityksen mukainen valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen määrittely ei ole yksiselitteinen, velvollisuus huolehtia palvelujen yhteensovittamisesta on maakunnalla, ja maakunnalla on myös valtakunnallisten tietojärjestel-

mien ja alustojen käyttövelvoite.

Asia on valmisteltava kokonaan uudelleen aidosti yhteistyössä perustettavien maakuntien kanssa, varmistettava hallinnonalojen ylittävä yhteistyö ja maakuntien todellinen tarve.

Kommentit ja huomiot koskien viraston ohjausta ja toimintaa (3 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Laissa tarkoitettujen valtakunnallisten tehtävien sijoittumisen osalta monipaikkaista toimintamallia on kannatettava siitä riippumatta, organisoitaanko tehtävät esitetyn kaltaiseen kasvupalveluvirastoon, Vimanaan tai muulla tavoin. Eri maakunnissa valtakunnallisia tehtäviä hoitavilla työntekijöillä tulee jatkossakin olla mahdollisuus työllistyä näihin maakuntiin sijoittuviin valtakunnallisiin tehtäviin.

Kommentit ja huomiot koskien viraston johtoa (4 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien ylijohdajan nimittämistä (5 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien johtokuntaa (6 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Johtokunnan nimittäsi valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan ja kokoonpanosta säädetään erillisellä asetuksella, josta ei ole lausuntoa annettaessa ollut luonnosta käytettävissä. Jos asetus annetaan, siinä tulee huomioida maakuntien kattava ja monipuolinen edustavuus ja oikeus valita hallintoon nimettävät edustajat.

Kommentit ja huomiot koskien asiakasneuvottelukuntaa (7 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Asiakasneuvottelukunnan kokoonpanossa on huomioitava, että neuvottelukunta edustaa kattavasti kaikkia kasvupalvelujen asiakasryhmiä ja että se kykenee edistämään myös palveluintegraatiota hallinnonalojen välillä.

Kommentit ja huomiot koskien viraston työjärjestystä (8 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien päätösten allekirjoittamista (9 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien viraston oikeutta saada tietoja maakuntien kasvupalvelujen järjestäjältä ja tuottajalta (10 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Kasvupalveluvirasto palvelisi erityisesti yhden hallinnonalan sisäisiä tarpeita ja sektoriohjausta. Tietojärjestelmien kehittämisessä on huomioitava asiakaslähtöisen palveluintegraation vaatimukset. Tiedon viemisen järjestelmään, tiedon saannin järjestelmästä sekä tiedon liikkumisen sähköisten alustojen kautta on oltava sujuvaa ja turvallista. Myös kunnan rooli ja tietotarpeet tulee huomioida tietojärjestelmän kehittämisessä.

Kommentit ja huomiot koskien suoritteiden maksullisuutta (11 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Lakiesityksestä ei ilmene suoritteiden maksuperusteet, vaan esityksessä viitataan vain valtion maksuperustelakiin. Maakunnan tai muiden kasvupalveluviraston palvelujen käyttäjien saamien palvelujen hintoja tai kustannusten jakautumista toimijoiden kesken ei lakiesityksen perusteella pysty arvioimaan.

2. Esitysluonnos laiksi kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä

Kommentit ja huomiot koskien pykälä 1 - 3 ja niiden yksityiskohtaisia perusteluja

Laki kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä on tarpeellinen. Lain ulottaminen myös muihin kuin kasvupalvelutehtäviksi laskettaviin yrityspalveluihin on perusteltua, ja se voi vahvistaa eri hallinnonalojen palvelu-integraatiota. Lakiesityksestä ei selkeästi ilmene, mitä muita maakunnan tarjoamia yrityspalveluja se lopulta koskisi. Asiakastietojen palvelujen käyttäjiksi on tarpeen nimetä myös kunnat ja kuntien kasvupalveluasioita hoitavat henkilöt.

Kommentit ja huomiot koskien rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän tietoaaineistoja ja käsittelyn rajoittamista (4 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

-

Kommentit ja huomiot koskien rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjiä (5 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Monialaisen yhteispalvelun tietoaaineisto on toteutettavissa myös julkisen tietohallintolain pohjalta. Monialaisen tietopohjan muodostamisessa on toteutettava valtion asettamilla periaatteilla, jonka mukaan sama tieto kerätään kerran ja se on kaikkien tarvittavien tahojen käytössä samanlaisena.

Esitettyä mallia yhteisrekisterin pitäjyydestä ei pidetä kannatettavana.

Kommentit ja huomiot koskien velvollisuutta käyttää rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää (6 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Ei huomautettavaa.

Kommentit ja huomiot koskien rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksia (7 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien käyttöoikeuden myöntämistä rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään (8 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Käyttäjiksi on tarpeen nimetä myös kunnat ja kuntien kasvupalveluasioita hoitavat henkilöt.

Kommentit ja huomiot käyttöoikeuden sisältöä (9 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien henkilöasiakastietoaineiston käyttötarkoitusta (10 §) ja henkilöasiakastietoaineiston tietosisältöä (11 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineiston tietosisältöä (12 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

-

Kommentit ja huomiot koskien henkilöasiakastietoaineistoon ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon talletettujen tietojen säilytysaikoja(13 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

-

Kommentit ja huomiot koskien tietojen tallettamista työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun osallistuvan viranomaisen tietoaineistoon (14 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

-

Kommentit ja huomiot koskien työnantajatietoaineiston käyttötarkoitusta ja tietosisältöä (15 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

-

Kommentit ja huomiot koskien palveluntuottajatietoaineiston käyttötarkoitus ja tietosisältö (16 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

-

Kommentit ja huomiot koskien yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän käyttötarkoitusta (17 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Esityksessä on todettu, että yrityspalveluiden asiakastietojärjestelmää käytettäisiinkehittämisen- ja neuvontapalveluiden järjestämiseen, tuottamiseen, seurantaan, kehittämiseen ja ohjaamiseen. Tulevien maakuntientehtävänä on edelleen aluekehitys ja elinkeinotoimintojen kehittäminen on keskeinen elementti.

Kasvuvirasto ei ole aluekehittäjä, joten pykälän loppu kehittäminen ja ohjaaminen tulee poistaa. Kohdassa mainitaan julkiset tuet, onko järjestelmässä huomioitu haetut ei myönnettyt tuet tai suora EU rahoitus?

Kommentit ja huomiot koskien tietojen tallettamista yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään (18 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Kyseessä on informatiivinen tieto- ja tukijärjestelmä ei kehittämisen elementti - tämä tulee huomioida läpi koko esityksen (erityisesti pykälät 17 ja 18).

Kommentit ja huomiot koskien yritystietopalvelun asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjiä (19 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja
Virasto ei voi poistaa tietoja syystä, että kyseessä on tekninen vika, tällöin järjestelmä ei ole toimiva.

Kommentit ja huomiot koskien yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän yritystä koskevat tiedot (20 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja
Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän luonnollista henkilöä koskevat tiedot (21 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja
Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot koskien yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletettujen tietojen luovuttamista (22 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja
Ei huomautettavaa.

Kommentit ja huomiot koskien tietoja maakunnallisista kasvupalveluista (23 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

Lakiesityksen mukaan maakunnalla on velvollisuus tuottaa TEM:lle pyydettyä tietoa kasvupalvelujen arviointiin, seurantaan, kehittämiseen ja ohjaukseen liittyen. Tietoja pyydetään mm. palvelujen vaikuttavuudesta ja asiakkaiden antamasta palautteesta koskien palvelujen laatua. Tietojärjestelmien ja prosessien kehittämisessä tulisi varmistaa, että seurantatiedon kokoaminen ja siirtäminen tapahtuu mahdollisuuksien mukaan automaattisesti järjestelmän kautta. Lisäksi tietojen hyödyntäminen tulee olla esim. tilastojen osalta maakunnan käytössä korvauksetta.

Kommentit ja huomiot koskien tietoja julkisesti rahoitetuista yrityksille tarkoitettuista tuista, rahoituksesta sekä kehittämis- ja neuvontapalveluista (24 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja

-

Kainuun liitto toteaa edelleen, että ehdotuksenmukaista kasvupalveluvirastoa ei tule perustaa. Viraston perustaminen ei tue hallituksen maakuntaudistuksen, virastouudistuksen (Virsu) eikä normienpurkutalkoiden tavoitteita.

Lausuntopyyntölomakkeessa ei pyydetä kommentteja kasvupalveluvirastoa koskevan lakiesityksen 12 §:n siirtymäsäännöksestä, eikä ko. lakiesityksestä myöskään ”muita huomioita”.

Kasvupalveluvirastoa koskevan lakiesityksen osalta Kainuun liitto toteaa,

että kasvupalveluvirastolle ei tule osoittaa 12 §:n 4 momentin mukaisia maksamista koskevia maakunnan tehtäviä siirtymäkauden ajaksi. Kun maakuntauudistuksen valmisteluun vielä tuli vuoden lisäaika, menettelyt ehditään valmistella toimiviksi maakunnissa 1.1.2021 alkaen."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 19.10.2018 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes) seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Lausunto Kajaanin Tyynelän kaivosluvan (kaivospiirin) raukeamisen lykkäämistä koskevasta hakemuksesta sekä kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011) 37 §:n ja 62 §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Kajaanin Tyynelä -kaivospiirin KaivNro 5490 raukeamisen lykkäämistä koskevasta hakemuksesta sekä kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta.

Mondo Minerals B.V.:n Tyynelän kaivospiiri sijaitsee Kajaanissa Jormuan, Paltaniemen ja Kuluntalahden kylissä. Kaivospiirin käyttöalueen ja samalla kaivospiirin alueen kokonaispinta-ala on 79,85 ha. Kaivospiirin kaivosmineraalit ovat talkki ja nikkeli. Kaivospiiri on määrätty 1.12.2000 ja kaivospiirille on annettu kaivoskirja 22.2.2001. Kaivospiirille on Tukesin 16.10.2013 antamalla päätöksellä myönnetty kaivoslain (503/1965) mukaista jatkoaikaa kaivostyöhön ryhtymistä varten, ja tätä jatkoaikaa on myönnetty 15.10.2018 saakka. Alueella ei ole vielä aloitettu kaivostointia.

Hakijayhtiö esittää perusteluina kaivosluvan raukeamisen lykkäämiselle seuraavaa:

Tyynelän esiintymä on yksi hakija ns. satelliittiesiintymistä, josta on tarkeitus toimittaa talkkimalmia yhtiön Sotkamon tehtaalla rikastamolle. Kaivospiiri on osa merkittävää talkkimalmikokonaisuutta, johon kuuluvat myös Mieslahti ja Maailmakorpi. Kaivosyhtiön tavoitteena on aloittaa näiden esiintymien hyödyntäminen.

Kaivostoiminnan aloittamista on jouduttu lykkäämään tuotantotilanteista johtuen. Epävarmuudet tuotantotilanteissa ovat vaikeuttaneet lopullisen sijoituspäätöksen tekemistä.

Toiminnalle ei ole vielä haettu ympäristölupaa. Jatkoaika antaa yhtiölle mahdollisuuden luontoselvityksien tekemiseen ja ympäristöluvan hakeamiseen, jotta toiminta alueella voidaan aloittaa. Hakijan arvion mukaan kaivostyöt voidaan aloittaa vuoden 2021 aikana. Aloittaminen riippuu myös louhintatilanteesta muilla yhtiön louhoksilla.

Tyynelän kaivospiirin alueelle sijoittuvat avolouhos, läjitysalue, vesienkäsittelyn vaatimat toiminnot sekä urakoitsijan tukitoiminnot ja malmin

välivarasto. Hankealueella ei tällä hetkellä sijaitse mitään laitoksia, toimintoja tai muita rakenteita kuten kunnallisteknistä infraa.

Lupaviranomaisen on kaivoslain 68 §:n nojalla päätettävä, että kaivoslupa raukeaa, jos luvanhaltija ei ole kaivosluvassa annetussa määräajassa aloittanut kaivostoimintaa tai ryhtynyt muuhun sellaiseen valmistavaan työhön, joka osoittaa luvanhaltijan vakavasti pyrkivän varsinaiseen kaivostoimintaan. Lupaviranomaisen on myös päätettävä, että kaivoslupa raukeaa, jos kaivostoiminta on ollut keskeytyneenä luvanhaltijasta riippuvasta syystä yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta tai kaivostoiminnan voidaan katsoa tosiasiallisesti päättyneen. Asian voi panna vireille lupaviranomainen omasta aloitteestaan, kunta tai haittaa kärsivä asianosainen.

Lupaviranomainen voi kuitenkin edellä tarkoitettussa tilanteessa enintään kahdesti lykätä kaivoslupan raukeamista ja antaa uuden määräajan kaivostoiminnan aloittamiseksi tai määräajan toiminnan jatkamiseksi. Luvan raukeamista voidaan lykätä enintään yhteensä 10 vuodella. Kaivoslupan haltijan on toimitettava lupaviranomaiselle hakemus ennen kaivoslupan raukeamista sekä hakemuksessa on esitettävä syy määräajan myöntämiselle ja suunnitelma kaivostoiminnan aloittamiseksi tai jatkamiseksi. Edellytyksenä hakemuksen hyväksymiselle on, että hakijan esittämää syytä on pidettävä perusteltuna ja suunnitelmaa riittävän yksityiskohtaisena eikä päätöksestä aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle. Tarkempia säännöksiä hakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Jos kaivosalueen hallinta perustuu kaivoslupan haltijan omistukseen tai kiinteistön omistajien kanssa tehtyihin sopimuksiin, kaivosviranomainen voi kaivoslupan haltijan hakemuksesta lykätä kaivoslupan raukeamista vaikka 10 vuoden enimmäisaika on kulunut umpeen. Lisäksi lykkäämisen edellytyksenä on, että luvanhaltija osoittaa, että luvan raukeamista on lykättävä yleisen edun tai muiden erityisten syiden perusteella.

Kaivosluvassa tulee kaivoslain 52 §:n mukaan asettaa määräaika, jonka kuluessa kaivoslupan haltijan on ryhdyttävä kaivostoimintaan tai muuhun sellaiseen valmistavaan työhön, joka osoittaa luvanhaltijan vakavasti pyrkivän varsinaiseen kaivostoimintaan.

Tyynelän kaivospiiriä koskevassa hakemuksessa on kysymys kaivoslain 68 §:n mukaisesta kaivoslupan raukeamisen lykkäämisestä, joka tässä tapauksessa tarkoittaa jatkoajan myöntämistä kaivostyöhön ryhtymiseksi Tyynelä -kaivospiirissä.

Kaivosviranomaisen lausuntopyynnössä olevassa ennakkotiedonannossa todetaan, että kaivosviranomainen pitää hakijan esittämää syytä perusteltuna ja suunnitelmaa riittävän yksityiskohtaisena siten, että kaivostoiminnan aloittamiselle on todennäköiset edellytykset, niin kuin kaivoslain 68 §:ssä edellytetään.

Kaivosviranomainen kuuluttaa samanaikaisesti raukeamisen lykkäämistä koskevan asian kanssa myös yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavien tarpeellisten määräysten tarkistamisen, koska Tukesin

24.6.2014 antaman päätöksen lupamääräyksen 6 mukaan lupamääräykset tarkistetaan ennen varsinaisen kaivostoiminnan aloittamista, kuitenkin viimeistään 1.6.2018.

Kuulemisen perusteena ovat kaivoslain 52.3 §, 108 § ja 109 §.

Kaivosviranomaisen lausuntopyynnössä olevassa ennakkotiedonannossa todetaan, että kaivosviranomainen tulee määräämään Tyynelän kaivospiirille vakuuden suuruuden ja lajin tässä kuultavaa asiaa koskevan päätöksen yhteydessä.

Kaivospiirin raukeamisen lykkäämistä koskeva hakemus

Tyynelän kaivospiiri on osoitettu voimassa olevassa Kainuun maakunta-kaava 2020:ssa kohdemerkinnällä ek kaivos tai kaivostoimintaan tarkoitetuksi alueeksi. Maakuntakaavassa on annettu kaivostoimintaan tarkoitetuille alueille seuraava suunnittelumääräys: "Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä". Kainuun maakuntakaavaa ollaan parhaillaan tarkistamassa. Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä tarkastellaan mm. kaivannaisteollisuutta ja maakuntakaavassa osoitettujen kaivostoimintaan tarkoitettujen aluevarausten ajantasaisuutta.

Tyynelän kaivospiirin alue sijaitsee Kainuun liuskejaksolla, jossa sijaitsevat EU-alueen suurimmat hyödyntämättömät talkkireservit. Tyynelän kaivospiiri kuuluu hakijayhtiön malmivarantoihin Jormua-Mieslahti alueella osana merkittävää talkkimalmikonaisuutta, johon kuuluvat myös Mieslahden ja Maailmankorven talkkiesiintymät.

Kaivosluvan hakijayhtiön hakemuksessaan ilmoittamana tavoitteena on aloittaa em. alueella sijaitsevien talkkiesiintymien hyödyntäminen ja varmistaa raaka-aineen saanti yhtiön Sotkamossa sijaitsevalle vuodesta 1968 alkaen toiminnassa olleelle talkkitehtaalle.

Tyynelän kaivospiirin kaivostoiminnan keskeiset haittavaikutukset arvioidaan kaivosluvan hakijan laatiman käyttösuunnitelman selvitysosan mukaan kohdistuvan lähinnä maiseman muuttumiseen sekä kaivosvesien pumppaamisesta aiheutuvaan pohjavedenpinnan alenemiseen kaivoksen lähiympäristössä. Muutoksen laajuutta ja haittaa ei ole vielä arvioitu. Kaivoksen rakentamisen aikana kiintoainekuormitus Pohjajokeen voi muuttua. Kaivostoiminnan keskeisimmät haitat ihmisille arvioidaan syntyvän lähinnä pölystä ja melusta kaivostoiminnan ja malmin kuljetuksen aikana. Kaivostoiminnan suurimmat ympäristöriskit liittyvät käyttösuunnitelman selvitysosan mukaan työkoneiden öljy- ja polttoainepäästöihin sekä alueen vesien laatuun ja metallipitoisuuksiin. Kaivostoiminnan positiiviset vaikutukset liittyvät lähinnä työllisyyteen, ja sen lisääntyvä vaikutus on huomattavin kaivoksen rakentamisvaiheessa.

Kainuun liitto toteaa, että lausuntopyyntöasiakirjoissa on jäänyt vähäiselle huomiolle kaivoshankkeen sijainti pysyvän asutuksen välittömässä läheisyydessä.

Valtioneuvoston kaivostoiminnasta antaman asetuksen (391/2012) 16 §:n mukaan kaivos-lupahakemuksessa tai sen liitteissä on esitettävä mm. selvitys suunnitellun kaivostoiminnan ympäristövaikutuksista ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 25 §:ssä tarkoitettussa laajuudessa, kun hankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaista arviointimenettelyä.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että kaivoslupaharkinnan ja kaivoslupapäätöksen yhteydessä kaivosviranomaisella on käytettävissään riittävät tiedot Jormuan-Mieslahden alueelle kohdistuvan kaivostoiminnan ympäristövaikutuksista (kaivoslaki 5 § ja 48 § 2. mom.) eri kaivoshankkeiden mahdolliset yhteisvaikutukset huomioon ottaen.

Jormuan-Mieslahden alueella on useita talkkiesiintymiä. Näiden esiintymien hyödyntämisessä tulisi harkita kaivostoiminnan vaiheistamista mahdollisten haitallisten ympäristövaikutusten lieventämiseksi tai poistamiseksi.

Kaivostoimintaa suunniteltaessa on tarpeellista kiinnittää erityistä huomiota liikenneturvalli-suuteen ja raskaan malmikuljetusliikenteen järjestykseen.

Kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistaminen

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamiseen."

3) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 19.10.2018 antaneet liikenne- ja viestintäministeriölle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Lausunto alueellisen junaliikenteen järjestäminen pilottihankkeesta sekä osto- ja velvoiteliikenteen kehittämisestä kaudelle 2020-2022

Liikenne- ja viestintäministeriö ((LVM) on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa viimeistään 23.10.2018 osto- ja velvoiteliikenteen kehittämisestä ja halukkuudesta ilmoittautua osallistumaan alueellisen liikenteen pilotoitihankkeeseen.

LVM suunnittelee rautateiden osto- ja velvoiteliikenteen seuraavaa kautta vuodesta 2020 alkaen. Tulevalla kaudella on tarkoitus pilotoida yhdessä alueiden kanssa alueellista liikennettä sekä tarkastella muutoinkin osto- ja velvoiteliikenteen kokonaisuutta ottaen huomioon alueiden tarpeita.

Hallitus on päättänyt, että rautateiden henkilöliikennepalvelut avataan kilpailulle vaiheittain. Ensimmäisenä kilpailutetaan Etelä-Suomen taajama-junaliikenne. Kilpailutetun liikenteen on tarkoitus alkaa kesäkuussa 2022. Jo ennen kilpailun avaamista on tehtävä ratkaisuja kannattamattoman junaliikenteen tulevaisuudesta, sillä sekä nykyinen LVM:n ja VR:n välinen ostoliikennesopimus että LVM:n päätös VR:lle asetetusta julkisen

palvelun velvoitteen alaisesta liikenteestä ovat voimassa vuoden 2019 loppuun.

Kilpailun avaaminen on läheisesti kytköksissä alueellisen liikenteen tulevaisuuteen, sillä se muuttaa osto- ja velvoiteliikenteen sopimuskokonaisuutta merkittävästi nykyisestä. Hallitus on myös esittänyt, että maakuntauudistuksen yhteydessä annettaisiin maakunnille toimivalta oman alueensa junaliikenteeseen, jolloin niiden on mahdollista järjestää liikennettä omista tarpeistaan käsin.

Alueellinen pilottihanke

LVM on teettänyt yhdessä Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan maakuntien liittojen kanssa selvityksen, jossa tarkasteltiin alueellisen junaliikenteen järjestämistapoja yleisellä tasolla kansainvälisten esimerkkien pohjalta sekä selvitettiin matkustajapotentiaalia ja liikenteen lisäämismahdollisuuksia mahdollisella pilottialueella. Tässä yhteydessä kävi selväksi, että alueellisen liikenteen järjestäminen vaatii viranomaisilta uudenlaista osaamista ja tietopohjaa alueellisen junaliikenteen suunnittelua varten.

Uuden ostoliikennesopimuksen ja velvoitepäätöksen valmistelu antaa tilaisuuden tarkastella myös alueellisen liikenteen tulevaisuutta. Valmistelu on tarkoitus toteuttaa siten, että kuntien ja alueiden tarpeet voidaan ottaa aiempaa paremmin huomioon. Tarkoitus on selvittää käytännön tasolla, millaisia vaikutuksia alueiden omista lähtökohdista suunnitellulla aikataulurakenteella on kustannuksiin ja matkustusmääriin. Parhaiten tällaista tietoa saadaan konkreettisten kokeilujen avulla.

Pilottihanke voitaisiin käynnistää aikaisintaan joulukuusta 2019 alkaen LVM:n osto- ja velvoiteliikennekokonaisuuksien puitteissa. Se on määrä toteuttaa hakumenettelyllä siten, että esimerkiksi kunnat ja maakuntien liitot voisivat muodostaa yhteenliittymiä ja hakea mukaan pilottiin. LVM valitsee varsinaiseen pilottiin mukaan 1–3 aluetta, joiden kanssa laaditaan yhteiset junaliikenteen aikataulusuunnitelmat. Tämän jälkeen liikennöinnistä pyydetäisiin tarjousta VR:ltä. Pilottihankkeiden tavoitteena tulee olla matkustajamäärien ja joukkoliikenteen kulkutapaosuuden kasvattaminen. LVM vastaisi tässä vaiheessa varsinaisesta hankinnasta, ja maakunnallisesti suunniteltu liikenne olisi osa ministeriön ja VR:n välistä sopimusta. Pilotti kestäisi ostoliikennesopimuksen voimassaoloajan (alustavasti 2,5 vuotta).

LVM:n tavoitteena on löytää pilottihankkeen kautta sellaisia liikennöintikokonaisuuksia, joita voitaisiin liikennöidä myös pitkällä aikavälillä. Lisäksi pilotin kautta halutaan luoda näkymää ja kehittää toimintatapoja, joiden pohjalta mahdollista toimivallan siirtoa maakunnille lähdetäisiin toteuttamaan. Pilotoidun liikenteen jatko riippuu muun muassa maakuntauudistuksen aikataulusta, rautateiden kilpailun avaamisen prosessista sekä junaliikenteen ostoliikennemäärärahoista.

Osto- ja velvoiteliikenteen kehittäminen

LVM pyytää näkemyksiä osto- ja velvoiteliikenteen suunnittelua varten

alueen liikkumistarpeista, osto- ja velvoiteliikenteen mahdollisesta tulevasta tarjonnasta, kulkutarpeista ja näihin liittyen kehittämissuunnitelmat aikataulusuunnittelua varten alueen sisäisen ja alueiden välisen liikenteen osalta sekä tiedot nykyisen junatarjonnan tärkeimmät vuoroista ja merkittävimmistä palvelutasopuutteista.

Alueellisen junaliikenteen pilottihanke

Kainuun liitto toteaa, että annettu lyhyt valmistelu-aika ei anna mahdollisuutta valmistella alueellisen junaliikenteen pilottihanketta. Asia on sinällään mielenkiintoinen, ja alueen eri toimijat ovat alustavasti ilmaisseet kiinnostuksensa ja valmiutensa asiaan erityisesti Kajaani-Oulu yhteysvälin henkilöjunaliikenteen kehittämiseksi.

Osto- ja velvoiteliikenteen kehittäminen kaudella 2020–2022

Kainuun alueelle on vahvistettu vuosille 2017–2018 joukkoliikennelain (869/2009) 4 §:ssä tarkoitettu joukkoliikenteen tavoitteellinen palvelutaso Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimesta 27.1.2017. Kainuun alueelle on tehty matkustustarpeita ja rahoituskehystä vastaava suunnitelma Kainuun joukkoliikenteen palvelutasotavoitteista vuosille 2017–2020, joka tarkentaa em. päätöstä.

Kainuun maakunnan alueelle on laadittu kesällä 2018 valmistunut Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Liikenneviraston kanssa. Suunnitelmassa on esitetty joukkoliikennettä koskevia kehittämiskohteita, tavoitetta ja tarvittavat toimenpiteet.

Kainuun kautta kulkevat henkilöliikenteen kaukojunayhteydet ovat tärkeä osa laajempaa kaukojunaliikennekokonaisuutta Itä- ja Pohjois-Suomen alueella sekä maan liikennejärjestelmää. Koska käytävissä ei ole tietoa yksittäisten junavuorojen matkustajamäärästä, ei ole tarkoituksenmukaista lähteä arvioimaan yksittäisten junavuorojen tärkeyttä. Kainuuseen saapuvat ja Kainuusta lähtevät junavuorot palvelevat kattavasti erilaisia henkilöliikenteen liikkumistarpeita, ovat Kainuun saavutettavuuden kannalta keskeisiä ja turvaavat osaltaan liikkumisen alueellista ja sosiaalista tasa-arvoa kestävässä liikennejärjestelmän avulla.

Henkilöjunaliikenteen palvelutasopuutteista merkittävin koskee Kajaani-Oulu-Kajaani yhteysväliä. Nykyiset kaukojunien vuorot eivät mahdollista päivittäisiä asiointi-, työ- tai opiskelumatkoja Kajaanin ja Oulun välillä. Kainuun liitto esittää uutta arkipäivisin liikennöitävää henkilöjunayhteyttä Kajaani-Oulu-Kajaani yhteysvälille rautateiden ostoliikennesopimukseen. Aikataulun osalta tämä tarkoittaisi junavuoron lähtemistä Kajaanista aamuisin noin klo 06:00 ja paluuvuoron lähtemistä Oulusta iltapäivisin noin klo 16:00."

4) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus ovat 24.10.2018 antaneet Sotkamon kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Lausunto Sotkamon Ilkanmäentien ympäristön asemakaavaluonnoksesta

Sotkamon kunta on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Ilkanmäentien ympäristön asemakaavaluonnoksesta.

Kaavoitettava alue sijaitsee Sotkamon kunnassa Vuokatinvaaran asemakaava-alueella laskettelurinteiden ala-aseman ympäristössä Ilkanmäentien varrella. Asemakaavan muutos koskee korttelia 830, korttelin 831 tontteja 1 ja 6 sekä näihin rajoittuvia katu-, virkistys- ja paikoitusalueita. Asemakaavan muutosalueen pinta-ala on n. 6 ha.

Asemakaavamuutos on käynnistynyt maanomistajien aloitteesta. Kaavamuutoksen keskeisempänä tarkoituksena on selvittää maankäytön tehostamisen ja korkeamman rakentamisen edellytykset suunnittelualueella. Lisäksi kaavamuutoksen tarkoituksena on selvittää Ilkanmäentien varteen sijoittuvan kevyen liikenteen väylän rakentamisen vaatima tilantarve ja edellytykset. Kaavaluonnoksen mukaan matkailurakentamiseen käytettävä rakennusoikeus olisi kaava-alueella yhteensä 13 100 krs-m², joka on noin 10 % (yht. 1 300 krs-m²) suurempi muutettavaan kaavan nähden.

Suunnittelualue sijaitsee lainvoimaisen osayleiskaavan alueella.

Asemakaavaluonnos

Kainuun liitto toteaa tarkennuksena, että Kainuussa on voimassa kokonaismaakuntakaavan 2020:n lisäksi kolme vaihemaakuntakaavaa: Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava sekä Kainuun tuulivoimamaakuntakaava.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa asemakaavaluonnoksesta."

5) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus ovat 31.10.2018 antaneet Kainuun ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Lausunto maisemanhoitoalueen perustamisesta Sotkamon Naapurinvaaralle

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liiton lausuntoa Naapurinvaaran valtakunnallisen maisemanhoitoalueen perustamisesta ja sen pohjaksi laadittavan maisemanhoito- ja käyttösuunnitelman luonnoksesta.

Luonnonsuojelulain nojalla voidaan perustaa erityisiä maisemanhoitoalueita. Niiden avulla vaalitaan mm. luonnon- tai kulttuurimaisemaa sekä alueiden historiallisia erityispiirteitä. Maisemanhoitoalueet perustetaan tiiviissä yhteistyössä paikallisten toimijoiden, kuten kyläyhdistysten ja kuntien kanssa. Maisemanhoitoalueet toteuttavat Eurooppalaista maisemayleissopimusta, joka tuli Suomessa voimaan 1.4.2006. Valtakunnallisesti merkittävien maisemanhoitoalueiden perustamisesta päättää ympäristö-

ministeriö.

Naapurinvaara on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi ja valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY). Lisäksi alueella on runsaasti arvokkaita perinnemaisemia (niittyjä, hakamaita, metsälaitumia). Peruslähtökohdat maisemanhoitoalueen perustamiselle on tunnistettu ja tunnustettu. Kainuun maakunta-kaavassa 2020 alueelle on osoitettu maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokas alue.

Maisemanhoito- ja käyttösuunnitelman luonnoksessa on esitetty suosituksia maisemanhoitotoimenpiteiksi. Luonnoksen mukaan alueen rakentamista ohjaa voimassa oleva kaavoitus ja alueella harjoitetaan metsätaloutta entiseen tapaan metsälain mukaisesti.

Sotkamon kunta puoltaa Naapurinvaaran valtakunnallisen maisemanhoitoalueen perustamista (Kunnanhallitus 5.6.2018, §102).

Maisemanhoitoalueen perustaminen sekä maisemanhoito- ja käyttösuunnitelman luonnos

Naapurinvaaran maisemanhoito- ja käyttösuunnitelma-alueilla on voimassa Naapurinvaaran ja Nuasjärven osayleiskaavat, jotka ohjaavat alueiden tarkempaa suunnittelua. Suunnitelmaluonnoksessa tuodaan esille alueelle osoitetut Kainuun voimassa olevan maakunta-kaavoituksen keskeisimmät merkinnät. Kainuun liitto toteaa tarkennuksena, että luonnoksessa esitettyjen merkintöjen lisäksi alueelle on osoitettu maakunta-kaavassa valtakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen alue, kuusi valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävää perinnemaisemakohtetta, kaksi arvokasta kallioaluetta sekä ohjeellinen ulkoilureitti.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa Naapurinvaaran valtakunnallisen maisemanhoitoalueen perustamisesta ja sen pohjaksi laaditusta maisemanhoito- ja käyttösuunnitelman luonnoksesta."

6) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 6.11.2018 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes) seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Lausunto Kajaanin Jormua 1 kaivospiirin lakkauttamista koskevasta hakemuksesta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011) 37 §:n ja kaivosasetuksen (391/2012) 25 §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Kajaanin Jormua 1 -kaivospiirin KaivNro 806 lakkauttamista koskevasta hakemuksesta. Ennen asian ratkaisemista Tukes varaa mahdollisuuden esittää muistutuksia ja mielipiteitä hakemuksesta (kaivoslaki 39 §).

Jormua 1 -kaivospiiri sijaitsee Kajaanissa Jormuan kylässä. Kaivospiirin kokonaispinta-ala on 8,94 ha. Kaivospiirin kaivosmineraali on talkki.

Kaivoslain 145 §:n mukaan kaivosoikeuden haltijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus kaivostoiminnan lopettamistoimenpiteistä kaivosviranomaiselle välittömästi, kun kaivoslain 143 §:ssä (alueen kunnostaminen) ja 144 §:n 1 momentissa (louhittujen kaivosmineraalien, rakennusten ja rakennelmien poistaminen) tarkoitetut toimenpiteet on olennaisilta osin tehty.

Kaivoslain 146 §:n mukaan saatuaan 145 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaivosviranomaisen on järjestettävä lopputarkastus, jollei sitä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Lopputarkastuksessa on todettava, ovatko 143 §:ssä ja 144 §:n 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet olennaisilta osin tehty, sekä arvioitava yleisten ja yksityisten etujen turvaamisen kannalta välttämättömät seikat.

Lausuntopyynnön mukaan kaivosviranomaisen tulee suorittamaan tarkastuskäynnin kaivospiirin alueelle 30.10.2018. Alueen tulee olla yleisen turvallisuuden edellyttämässä kunnossa.

Kaivosviranomaisen tulee pyytää kaivostoiminnan harjoittajan selvityksistä ja lopputarkastuksesta laaditusta tarkastuskertomuksesta lausunto noudattaen vastaavasti, mitä 37 §:ssä säädetään kaivoslupahakemuksista pyydettävistä lausunnoista. Asianosaisten kuulemiseen lausuntojen johdosta sovelletaan, mitä 42 §:ssä säädetään.

Kaivosviranomaisen on tehtävä kaivostoiminnan lopettamispäätös, kun 143 §:ssä ja 144 §:n 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet on olennaisilta osin tehty siten kuin yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi on tarpeen.

Kaivostoiminnan lopettamispäätöksen sisältöön sovelletaan, mitä 56 §:n 1 momentissa säädetään lupapäätöksen sisällöstä. Päätökseen tulee liittää lopputarkastuksesta laadittu tarkastuskertomus.

Kaivostoiminnan lopettamispäätös annetaan noudattaen, mitä 57 §:ssä säädetään lupapäätöksen antamisesta. Päätöksestä tiedotetaan noudattaen, mitä 58 §:ssä säädetään lupapäätöksestä tiedottamisesta.

Kaivostoiminnan lopettamispäätöksestä tehdään merkintä kiinteistötietojärjestelmään (kaivoslaki 147 §).

Kaivostoiminnan lopettamispäätöksessä on annettava yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset lopettamistoimenpiteiden täydentämisestä määräajassa, kaivosalueen ja kaivoksen apualueen seurannasta, 144 §:n 2 momentissa tarkoitetuista rakennuksista ja rakennelmista sekä muista yleisten ja yksityisten etujen kannalta välttämättömistä seikoista.

Kaivostoiminnan harjoittajalla on oikeus päästä kaivosalueelle ja kaivoksen apualueelle 1 momentissa tarkoitettujen veloitteiden toteuttamiseksi.

Päätöksessä on määriteltävä se kaivoksen vaikutusalue, jolla saattaa yleiseen turvallisuuteen tai haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseen liittyvistä syistä olla tarpeen rajoittaa maankäyttöä. Kaivosviran-

omaisen on huolehdittava, että tästä vaikutusalueesta tehdään merkintä kiinteistötietojärjestelmään. Käsiteltäessä kaivoksen vaikutusalueella rakentamis- tai muita hankkeita koskevia lupahakemuksia tulee asiassa toimivaltaisen viranomaisen tarvittaessa pyytää kaivosviranomaiselta lausunto (kaivoslaki 148 §).

Kaivosviranomaisen lausuntopyynnössä olevassa ennakkotiedonannossa todetaan, että kaivostoiminnan harjoittajan tulee toimittaa kaivosviranomaiselle kaivoskartta. Kaivoskartan tulee osoittaa, miten pitkälle kaivosalueella tehdyt kaivostyöt ovat edistyneet. Kaivoskartan sisällöstä määrätään kaivosasetuksen 11 §:ssä.

Kun kaivostoiminnan lopettamispäätös on lainvoimainen, kaivostoiminnan harjoittajan käyttö- ja hallintaoikeus kaivosalueeseen sekä käyttö- ja muu oikeus kaivoksen apualueeseen lakkaavat. Samalla kyseiset alueet palautuvat korvauksetta kiinteistön omistajan haltuun (kaivoslaki 149 §).

Kaivospiirin raukeamisen lykkäämistä koskeva hakemus

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa kaivospiirin lakkauttamista koskevaan hakemukseen."

7) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Nikola-Määttä ovat 12.11.2018 antaneet Kainuun ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Lausunto Terrafame Oy Nikkeli- ja kobolttisulfaattien tuotannon yva-selostus

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Terrafame Oy:n nikkeli- ja kobolttisulfaattien tuotannon ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma). Kainuun ELY-keskus toimii hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettelyn) yhteysviranomaisena. Hankkeesta vastaa Terra-fame Oy.

Ympäristövaikutusten arviointi perustuu lakiin 252/2017 ja asetukseen 277/2017. Lain mukaan arviointi kohdennetaan merkittäviin ympäristövaikutuksiin. YVA-menettelyn tarkoituksena on vähentää hankkeen haitallisia vaikutuksia, edistää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja lisätä tietoa päätöksenteon tueksi.

Arvioitavat vaihtoehdot

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan kolme vaihtoehtoa.

VE0: jossa akkukemikaalihanketta ei toteuteta. Metallintuotantoa jatketaan ja kehitetään nikkelin enimmäisvuosituotannolla 37 000 t Pohjois-Suomen aluehallintovi-rastossa vireillä olevan ympäristölupahakemuksen mukaisesti. Päätuotteena on nikkeli-kobolttisulfidi.

VE1: tämän hetkisen lopputuotteen jalostusastetta nostetaan lisäämällä nykyiseen tuotantoprosessiin nikkeli- ja kobolttisulfaattien valmistus nik-

keli-kobolttisulfidista. Nikkelisulfaatin määrää olisi 170 000 t ja kobolttisulfaatin määrä 7 400 t vuodessa. Tuotantoprosessin päävaiheita ovat paineliuotus, uutto ja kiteytys. Kiteytysvaihe toteutetaan höyrynkieräytystekniikalla ja se edellyttää nykyisen höyryntuotannon li-säämistä. Höyryntuotannon tarve VE1:ssä on 18 MW ja sen lisäksi nikkeli- ja ko-bolttisulfaattien valmistus edellyttää nykyisen happilaitoksen laajentamista. VE1:ssä on kaksi alavaihtoehtoa VE1A ja VE1B, jotka eroavat toisistaan höyryntuotannossa käytettävän polttoaineen suhteen. Vaihtoehdossa VE1A nykyisen voimalaitoksen yhteyteen rakennettaisiin uusi nestekaa-sukattila. Vaihtoehdossa VE1B tehdasalueelle rakennettaisiin uusi arina-tai leijupetitekniikkaan perustuva kiinteän polttoaineen kattila.

VE2: vastaa vaihtoehtoa VE1, mutta kiteytysvaihe toteutetaan suoravii- vaisella höy-ryn läpivirtaustekniikalla, mikä kuluttaa enemmän höyryä. Tarvittava höyry tuotet-taisiin 47 MW:n kiinteän polttoaineen kattilalla. Polttoaineena toimivat ensisijaisesti puhdas puuperäinen polttoaine ja jyrshinturve. Lisäksi arvioidaan kaivoksen omassa toiminnassa syntyvästä jätteestä valmistetun kieräytyspolttoaineen hyödyntämistä.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus

Ympäristövaikutusten arvioinnin tuloksena on todettu, että vaihtoehdot VE1A, VE1B ja VE2 ovat toteuttamiskelpoisia eivätkä hankevaihtoehdot olennaisilta osin poikkeaa ympäristövaikutuksiltaan toisistaan. Vaikutuk-sien osalta on tunnistettu, että vaihtoehdoilla on kielteisiä vaikutuksia lii-kenneturvallisuuteen johtuen lisääntyvästä raskaasta liikenteestä. Ar- vioinnin tuloksena on todettu, että vaikutusta voidaan lieventää paranta-malla liikenneturvallisuutta Kontinjoen koulun lähellä rakentamalla tarvit-tavat kevyen liikenteen väylät. Ammoniakin varastointiin ja käsittelyyn mahdollisesti liittyvien poikkeustilanteiden vaikutukset kohdistuvat kai-voksen työturvallisuuteen ja asukkaiden kaivoksen toimintaan kohdistu-vien huolien lisääntymiseen. Arvioinnissa on todettu, että vaikutuksia voi-daan lieventää ja ehkäistä akkukemikaalitehtaan prosessin huolellisella suunnittelulla, avoimella tiedottamisella, säännöllisellä seurannalla ja valvonnan tulosten kertomisella.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että aluetalousvaikutukset on kuvattu ar- viointiselostuksessa. Hankkeella todetaan olevan todennäköinen merkit-tävä myönteinen vaikutus aluetalouteen.

Kainuun liitto muistuttaa, että kaivosalueen ja tuotannon jatkuvassa ke- hittämisessä huomioidaan aluetta koskeva EK-merkintä ja sen suunnitte-lumääräys: ”Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä”.

Kainuun kokonaismaakuntakaavan tarkistaminen on parhaillaan käynnis-sä. Meneillään on kaavaehdotuksen valmistelu. Mahdolliset maakunta-kaavan tarkistamiseen liittyvät maankäyttötarpeet tulisi olla tiedossa ke-vääseen 2019 mennessä.

YVA-selostuksessa on esitetty riittävän selkeästi hankkeen ympäristövai- kutukset, arvioinnin epävarmuustekijät ja keinot lieventää tai ehkäistä

haitallisia vaikutuksia. Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta."

Lisätietoja lausunnosta nro 1 antaa maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 ja lausunnoista nro 2-7 suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 0864 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee asian tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
